

Unutulmuş Zafer

KÛTULAMÂRE 1916

Osmanlı Devleti bir ölüm kalım mücadelesi verdiği I. Dünya Savaşı'nda yedi cephede, yedi devletin ordularıyla savaşıyordu. 1914-1918 yılları arasında, dört yıl süren bu amansız mücadelede Türk tarihinin en şanlı sayfalarının yazıldığı Çanakkale Zaferi'nden sonra kazandığımız diğer büyük ve anlamlı zafer, Irak Cephesi'ndeki Kütulamâre'nin 4,5 ay kuşatma altında tutulmasından sonra 13.300 kişilik İngiliz ordusunun esir alınmasıyla gerçekleşen Kütulamâre Zaferi'dir (29 Nisan 1916).

Osmanlı Devleti, 1914 yılının Ağustos ayında I. Dünya Savaşı başladığında tarafsızlığını ilan etmiş ve bu savaşa dahil olmamıştı. Ancak Almanya ile imzaladığı ittifak antlaşması sebebiyle 1914 yılının Ekim ayı sonunda "Karadeniz Baskını" adıyla bilinen, Türk donanmasının Rus limanlarını topa tutmasıyla bir oldubitti yaşanmış ve fiilen savaşın içine çekilmişti.

Kütulamâre'de İngiliz ordusunu teslim alan muzaffer Osmanlı alaylarından biri, önde sancağ, resmigeçit töreninde

Itilaf Devletleri (İngiltere, Fransa ve Rusya) derhal Osmanlı Devleti'ne savaş ilan ederek harekete geçtiler. 1914 yılı Kasım ayı başında, Rusya Kafkasya üzerinden doğu cephesine saldırırken, İngiltere de Basra Körfezi'ne asker çıkararak bu bölgeyi işgale başladı.

Yıllardan beri Basra Körfezi ile yakından ilgilenen İngiltere'nin fırsatı ganimet bilerek Irak'ta bir cephe açmasının kendi açısından mühim sebepleri vardı. Bunları şöyle sıralayabiliriz:

- İngiliz İmparatorluğunun can damarı olan Hindistan yolunun güvenliği için Basra Körfezi'ne hakim olmak
- Irak, İran ve Basra Körfezi'nde elinde bulundurduğu petrol kaynaklarını kontrol altında tutmak
- İngiliz nüfuzunu Irak'tan itibaren Arap coğrafyasında yaymak ve Arapları Osmanlı Devleti aleyhine döndürmek
- Osmanlı Devleti'nin müttefiki olan Almanya'nın fırsattan istifade ederek öteden beri nüfuz alanı kurmaya çalıştığı Irak ve Basra Körfezi'ne inmesini engellemek

İngilizler siyasi, ekonomik ve askeri açıdan son derece önemli gördükleri bu gerekçelerle 6 Kasım 1914'te önce Basra Körfezi kıyısındaki Osmanlı toprağı Fav'a asker çıkardılar. Hemen peşinden İran sınırında petrol tesislerinin bulunduğu Abadan'a yerleştiler.

İngilizler Fav'a asker çıkarıp harbi başlattıklarında henüz Osmanlı Devleti resmen İngiltere'ye harp ilan etmemişti. İngiltere'ye harp ilan tarihi 11 Kasım 1914'tür.

Osmanlı Devleti bir anda kendini harbin içinde bulduğu Kasım ayı itibarıyla, merkezden uzak bu bölgede hazırlıksız yakalanmıştı. Fav'a çıkan İngiliz kuvvetlerine karşı konulamadığı gibi Basra üzerine yürümesi de engellenemedi. İngilizler 22 Kasım 1914'te Basra'yı işgal etti.

Basra bölgesindeki Osmanlı kuvvetlerinin komutanı Albay Suphi Bey, Kurna mevkiinde İngilizleri durdurmak istediyse de bunu başaracak kuvvete sahip değildi ve 9 Aralık 1914'te Kurna İngilizler tarafından işgal edildi.

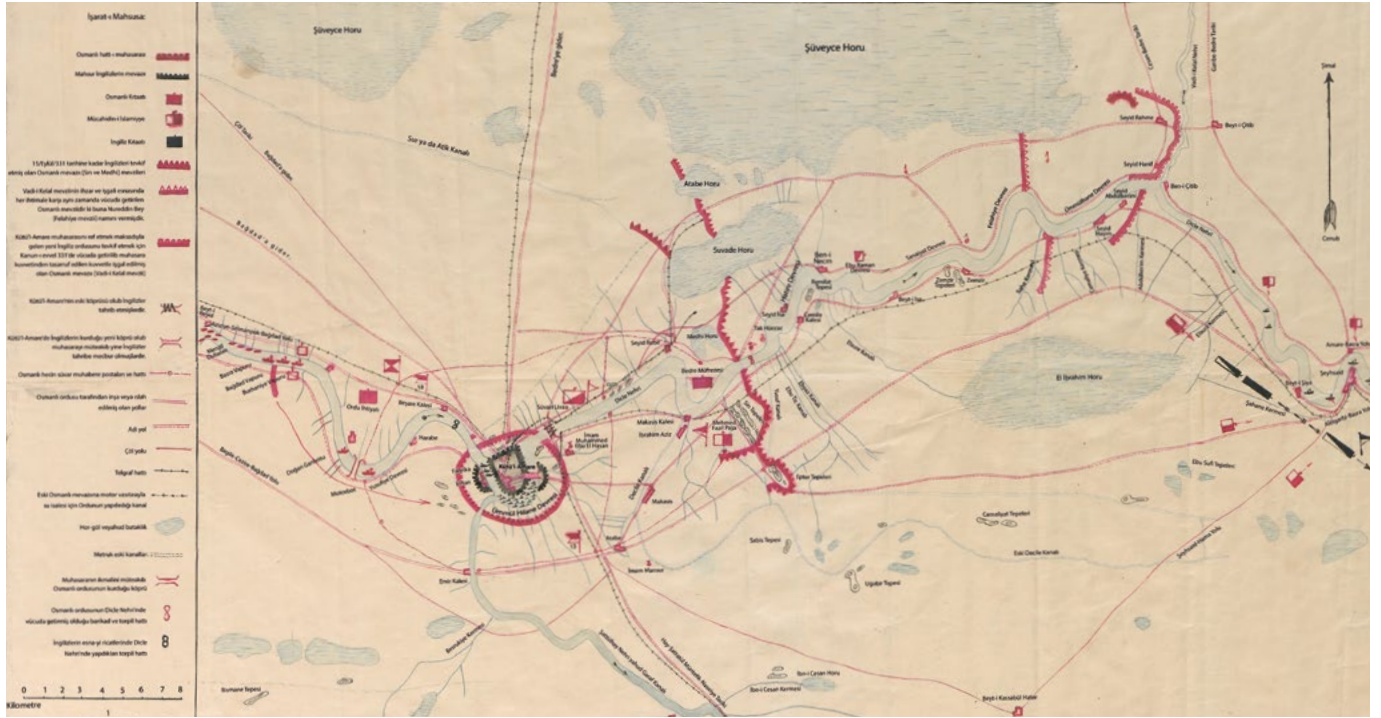
Dicle ve Fırat nehirlerinin birleştiği noktada bulunan Kurna'nın İngilizlerin eline geçmesi ve buradan hareket edecek İngiliz birliklerinin Fırat ve Dicle boyunca önlerinin açılması üzerine durumun ciddiyetini fark eden Osmanlı Genelkurmayı, Yarbey Süleyman Askeri Bey'i takviye kuvvetlerle birlikte bölgeye gönderdi.

Irak Genel Komutanı unvanıyla bölgeye gelen Süleyman Askeri Bey, Arap aşiretlerinden oluşturduğu yardımcı kuvvetlerle takviye ettiği ordusuyla 10 Ocak 1915'te İngilizleri Rota Muharebesi'nde yendi ancak kendisi de bu muharebede yaralandı.

Osmanlı Irak Ordusu Genel Komutanı Yarbey Süleyman Askeri Bey (solda)

Kütulamâre'yi 7 Aralık 1915'te kuşatan ve 10 Ocak 1916'ya kadar Irak Ordusu Genel Komutanlığını üstlenen Albay Nureddin Bey (Sakallı Nureddin Paşa) (sağda)

Kütulamâre Muharasası ve Basra'dan gelen İngiliz ordusuyla yapılan muharebelerde Osmanlı ordusunun konumunu gösteren harita

Kaynak:
Askeri Tarih Belgeleri dergisi,
Sayı:137

İngilizler uğradıkları başarısızlık üzerine kuvvetlerini artırarak yeniden harekete geçti. 14 Nisan 1915'te Şuayyibe Muharebesi'nde Osmanlı kuvvetleri mağlup olarak geri çekildi. Bu muharebede yaralanan ve mağlubiyeti kabullenemeyen Süleyman Askeri maalesef canına kıydı.

Irak cephesi kumandanlığına Albay Nureddin Bey tayin edilerek İngilizlerin durdurulmasına çalışıldı. Ancak karşılarındaki Osmanlı kuvvetlerinin zayıflığını fark eden İngilizler bundan istifade ederek hızla kuzeye doğru ilerlediler.

Nureddin Bey, Kütulamâre'de bir savunma hattı oluşturarak İngilizleri durdurmak istediye de bunu başaramadı ve Kütulamâre 29 Eylül 1915'te İngilizlerin eline geçti.

İngiliz ordusunun Bağdat üzerine yürümesi Irak cephesinde tehlikeli ve buhranlı bir durum oluşturmuştu. Derhal bu cepheyi savunmak üzere müstakil bir ordu kuruldu. 6. Ordu adı verilen bu kuvvetin başına Alman Mareşal von der Goltz getirildi.

Kütulamâre'yi ele geçiren İngilizler, Bağdat üzerine yürüdü. Osmanlı kuvvetlerinin komutanı olan Nureddin Bey Bağdat'ın hemen güneyinde Selman-ı Pâk'ta İngilizleri karşıladı. Çok çetin geçen Selman-ı Pâk Muharebesi'nde son derece kahramanca ve azimle muharebe eden Osmanlı kuvvetleri, İngiliz Generali Townshend komutasındaki İngiliz ordusunu mağlup ederek 25 Kasım 1915'te geri çekilmek zorunda bıraktı.

İngiliz birlikleri hızlı bir geri çekiliş hareketiyle 3 Aralık 1915 günü Kütulamâre'ye gelerek kasaba çevresinde savunma tertibatı aldı. Nureddin Bey komandasındaki Osmanlı birlikleri de 7 Aralık 1915 günü Kütulamâre mevzilerini kuşattı.

Kütulamâre'ye sığınan ve savunma pozisyonuna geçen İngiliz ordusunun amacı, Osmanlı kuvvetlerinin Basra'ya inmesine mani olmak, Kütulamâre'yi bir köprübaşı yapıp yetişecek olan takviye kuvvetlerle yeniden Bağdat üzerine yönelmekti.

Kütulamâre'yi kuşatan Albay Nureddin Bey, İngiliz komutan General Townshend'e bir mektup göndererek teslim olmasını teklif etti ancak bu teklifine red cevabı aldı. Osmanlı ordusu Kütulamâre'yi silah zoruyla düşürmek için 10 Aralık ve 24 Aralık'ta yaptığı taarruzlarda maalesef çok zayıt vermesine rağmen başarılı olmadı.

Artık bundan sonra Osmanlı ordusu için yapılacak şey İngilizlerin teslim olmasını beklemek ve Irak cephesindeki İngiliz Genel Komutanlığı'nın Basra'dan yola çıkardığı kurtarıcı kuvvetlerin önünü kesmekti. 10 Ocak 1916'dan 22 Nisan 1916 tarihine kadar Kütulamâre'nin 30 km. kadar doğusunda, Dicle nehrinin her iki yakasında Basra'dan gelen İngiliz ordusu ile bunların önünü kapatan Osmanlı kuvvetleri arasında çetin muharebeler yaşandı. Dicle nehrinin sol sahilinde bulunan Felahiye mevzilerinde tam dört ayrı muharebe yaşandı. Nehrin sağ sahilinde ise Sabis ve Bey-i İsa muharebelerinde İngiliz ordusu-

na geçit verilmedi. Irak İngiliz Genel Komutanlığı, Kûtulamâre'de kuşatılan 13 bin İngiliz askerini kurtarmak için giriştiği ısrarlı ve inatçı taarruzlarında, kurtarmaya çalıştığı asker sayısının iki katına yakın askerini kaybetmişti. Osmanlı ordusunun bu muharebelerdeki zayıtı ise 15 bin kadardı.

7 Aralık 1915'ten 29 Nisan 1916'ya kadar süren kuşatma sırasında Osmanlı ordusu bir taraftan Kûtulamâre'yi kuşatırken diğer taraftan da kuşatılan İngilizleri kurtarmak için gelen İngiliz ordusuyla muharebe etmekteydi.

4 ay 23 gün süren Kûtulamâre kuşatması esnasında, muharebeler haricinde iki tarafı da etkileyen bir takım hadiseler yaşanmıştı:

Hava ve İklim Şartları: Irak'ta yağmurların ve soğukların en yoğun yaşandığı zaman dilimi tam da kuşatma zamanına denk gelmekteydi. 1916 yılı Ocak ayından itibaren başlayan yağmurlar Dicle nehrinin taşmasına ve düz bir alana sahip Kûtulamâre mevzilerinin suyla dolmasına sebep olmuştu. Bilhassa

Ocak ayının son on günü havalar iyice soğumuş, geceleri -10 dereceye kadar düşmüştü. Siperde ıslanan, aşırı soğuk sebebiyle donarak şehit olan askerlerimiz vardı. Taşkın ve sellerle mücadele ise Şubat ayı boyunca devam etti. Kabaran Dicle nehriyle yapılan mücadele her iki tarafı da etkilemekteydi.

İngiliz Ordusunda Bulunan Hintli Müslümanlar: Kûtulamâre'de kuşatılan İngiliz ordusunun içinde 3 bin kadar Müslüman Hintli asker bulunmaktaydı. Bu askerler Irak cephesine gelip karşılarında dindaşlarını görünce savaşmaktan hep kaçınmışlardı. Kûtulamâre'de kuşatılan İngiliz ordusunda bulunan bu Hintli Müslüman askerler buldukları her fırsattan faydalanarak Osmanlı ordusuna iltica etmeye çalıştılar. Bu ölümü göze alarak yapılan bir hareketti. Zira fark edildikleri zaman İngiliz subaylar tarafından kurşuna dizilmek tehlikesi, iltica etmeye çalıştıkları Osmanlı mevzilerinden ise yanlış anlama neticesinde vurulmak tehlikesi mevcuttu. Bu tehlikelere rağmen Hintli Müslümanlardan savaşın sonunu kadar 150'den fazlası iltica edebildi.

Sayılarla Kûtulamâre Kuşatması

İltica edemeyenler ise dindaşlarıyla savaşmamak için kendilerini parmaklarından veya kollarından vurarak saf dışı kalmaya çalışmaktaydı.

Kütulamâre’de Bulunan Yerli Arap Halkı:

İngiliz ordusunun kuşatıldığı Kütulamâre, Dicle nehri kenarında hareketli bir liman kasabasıydı. Kasabada 5-6 bin Arap ahali yaşamaktaydı. Kuşatma başladığında bu Arap ahali evlerini terk etmemiş kasabada kalmıştı. Ancak iki ordu arasında yaşanan çetin muharebeler dolaylı da olsa yerli ahaliye zarar vermişti. Kasabada bulunan Araplar arasında İngilizlerle iş birliği yapanlar olduysa da genel olarak ahali Osmanlı ordusuna yakın durmuş, ahalden pek çoğu Osmanlı karargâhına değerli istihbarat hizmeti sağlamıştı.

Kütulamâre’de Yiyecek Sıkıntısı:

İngiliz ordusu komutanı General Townshend, Kütulamâre’ye sığınıp savunmaya geçtiğinde en geç 1-2 ay içinde gelecek yardımcı kuvvetlerin kendilerini kurtaracağını düşündüğünden, kuşatmanın 4,5 ay süreceğini ve yiyecek stoğunun tükeneceğini hesap etmemişti. Şubat 1916’dan itibaren yiyecek azalmaya, Mart’tan itibaren de orduda bulunan at ve katırlar kesilip yenmeye başlandı. Fakat İngiliz ordusunda bulunan Hintliler -Müslümanlar dahil- at eti yemeyi reddettilerinden zor durumda kalmışlardı. Townshend, bu askerlerin at eti yemeleri için Hindistan’da bulunan dini önderlerinden fetvalar almak zorunda kalmıştı. Yiyecek sıkıntısını gidermek için başvuru olan havadan ve nehirden ikmal ise aşağıda görüleceği üzere çok da etkili olmamıştır.

Kütulamâre’deki İngiliz ordusuna havadan gıda malzemesi taşırken Türk birliklerince düşürülen İngiliz uçağı

Kütulamâre’de esir düşen İngiliz generali Townshend

Kütulamâre’ye Havadan Yiyecek İkmali:

Kütulamâre’deki İngiliz askerlerini kurtarmak için gelen İngiliz ordusu karşılarında mevzilenen Osmanlı askerlerini geçemeyince, Kütulamâre’ye havadan bazı ihtiyaç maddelerini ulaştırmaya çalıştı. İngiliz uçakları her gün birkaç sefer yaparak birkaç kat çuvala sarılmış muhtelif gıda malzemesini Kütulamâre’ye atmaktaydı.

Havadan ikmal yapılması, I. Dünya Savaşı esnasında bir ilk olarak Kütulamâre’de yaşanmıştı. Zorunluluktan ortaya çıkan bu uygulama havadan ikmalin basit ama ilk örneği olarak kayıtlara Kütulamâre’de geçmiştir. Ancak bu parlak fikir çok faydalı olamamıştı. Zira atılan 10 paketten dördü nehre, ara bölgeye veya Osmanlı mevzilerine düşmekteydi. Öte yandan uçakların sınırlı kapasite ile taşıyabildikleri malzeme Kütulamâre’nin günlük ihtiyacının onda biri kadardı.

Kütulamâre’ye Nehirden İkmal/Julnar Hadisesi:

Nisan ayından itibaren Kütulamâre’de kuşatılanlar için yiyecek sıkıntısı had safhaya gelmişti. İngiliz komutanlığı, uçaklarla yapılan yardımı istenilen düzeye ulaştıramayınca nehirden tek seferde yüklü bir gıda yardımı yapılması düşünüldü. Osmanlı ordusunun kontrolü altında bulunan Dicle nehri-

nin, hızlı bir nehir gemisi ile gece karanlığında geçilerek Kütulamâre'ye ulaşılması mümkün görünüyordu. Bu iş için hızlı gemilerden biri olan *Julnar* gemisi seçildi ve gemiye 270 ton gıda ve muhtelif malzeme yüklendi. Gemi 24 Nisan 1916'da gece karanlığında yola çıktı. Gerçekten de gemi Osmanlı ordusu tarafından fark edilmeyerek 10 km kadar ilerledi. Fakat uyanık bulunan bir Türk birliği geminin farkına vararak alarm verdi. Dicle nehrine yakın bütün birlikler harekete geçirildi. Ateş altına alınan gemi Kütulamâre'ye 10 km mesafede Türk askerlerinin eline geçti.

Ele geçirilen *Julnar* gemisine Türk askerleri tarafından "Kendigelen" adı verildi. Gemide bulunan erzak, gıda malzemesi noktasında çok da iyi durumda olmayan Osmanlı ordusu için tam bir ganimetti.

Kütulamâre'nin Teslim Alınması

Kütulamâre'de mahsur kalan ve beklediği kurtarıcılar bir türlü gelmeyen General Townshend'in, en son ümidi olan *Julnar*'ın da Osmanlı ordusu tarafından ele geçirilmesi üzerine bütün ümitleri yok oldu. İngiliz Irak Genel Komutanlığından aldığı onay üzerine teslim olma müzakerelerine başladı.

Osmanlı 6. Ordusu Komutanı Halil Paşa ile General Townshend, teslim şartlarını görüşmek üzere 27 Nisan 1916'da Dicle nehri üzerinde buluştular. General Townshend, 1 milyon İngiliz sterlini ve bütün silahlarla malzemeleri teslim etme karşılığında kendisi ve askerlerinin serbest bırakılmaları teklif etti. Halil Paşa ise İngilizlerin kayıtsız şartsız teslim olmalarını ileri sürdü. Bu yüzden görüşmelerden bir sonuç alınamadı.

Başka çaresi kalmayan General Townshend 28 Nisan 1916 günü Halil Paşa'ya bir mektup göndererek 29 Nisan öğleden sonra kayıtsız şartsız teslim olacağını bildirdi.

Teslim günü olarak kararlaştırılan 29 Nisan 1916 günü, İngiliz ordusu komutanı General Townshend saat 13.35'te telsiz-telgrafla Irak İngiliz Komutanlığına son mesajını göndermişti:

"Kût'ta bulunan İngiliz askerlerini teslim almak üzere bir Türk alayı yaklaşmaktadır. Hem kalenin hem de şehrin üzerine beyaz bayrağı çektim. Taburlarımız saat 2'de Şamran yakınındaki kampa girmeye başlayacak. En son yapılacak iş telsiz makinesini imha etmek olacak.

Kût'tan bütün gemi ve istasyonlara elveda! Hepinize iyi şanslar!

General Townshend

29 Nisan 1916 günü saat 14.30'da Binbaşı Nazmi Bey komutasındaki 3. Alay, marşlar söyleyerek Kütulamâre'ye girdi ve hükümet binasına Türk bayrağını çekti.

Teslimden sonra Kütulamâre'ye gelen Halil Paşa, General Townshend'le görüştü. Townshend teslim gereği kılıcını Halil Paşa'ya uzattı. Ancak Halil Paşa, bir alicenaplık örneği olarak askerlik vazifesini hakıyla yerine getiren generali kılıcını kendisine iade ederek onurlandırdı.

Halil Paşa, 29 Nisan 1916 günü emrindeki 6. Ordu birliklerine yayınladığı mesajda, subaylarını ve erlerini tebrik ettikten sonra mesajını:

"Bugüne 'Kût Bayramı' adını veriyorum! Ordunun her ferdi her yıl bugünü kutlarken, şehitlerimize yâsinler, teberekeler, fâtiha okusun!"

sözleriyle bitirmişti.

Teslim alınan Kütulamâre'de bulunan bütün personel, malzeme, eşya ve her çeşit mühimmatın toplanması ve muhafazası görevi 3. Alay'a verildi. Teslim olan İngiliz kuvvetlerinin subay ve er olarak sayısı şudur:

General rütbesinde İngiliz subayı: 5

Teğmenden albaya kadar rütbelerde İngiliz subayı: 272

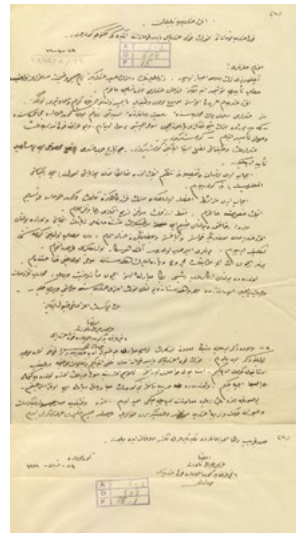
Hintli subay: 204

İngiliz eri: 2592

Hintli er: 6988

Muharip olmayan er ve hizmetli sınıfı: 3248

Toplam: 13.309

29 Nisan 1916 sabahı İngiliz ordusu komutanı General Townshend'in Halil Paşa'ya gönderdiği mektup. Mektupta kayıtsız şartsız teslim olmayaya hazır olduğunu bildiriyor.

Kütulamâre'de İngiliz ordusunu teslim alan Irak cephesi komutanı Halil Paşa ve kurmay heyeti

Teslim alınan İngiliz ordusu içinde bulunan hasta ve yaralıları, yapılan antlaşma üzerine İngilizlerin elinde esir olan Türk askerleriyle mübadele edildi. Bu şekilde Kütulamâre'de esir alınan askerlerden hasta ve yaralı olan 10'u subay 1085 kişi iade edildi ve karşılığında aynı sayıda Türk askeri esirlikten kurtarıldı.

Kütulamâre'de İngiliz ordusunu esir alan Irak cephesinde 6. Ordu Komutanı Halil Paşa

Kütulamâre'de esir alınan General Townshend, İstanbul'a gönderildi ve 30 Ekim 1918'de imzalanan Mondros Mütarekesi'ne kadar Büyükada'da kendisine tahsis edilen evde esaret hayatını tamamladı. Diğer 5 İngiliz generali ise Bursa'da tutulmuştu.

Esir edilen İngiliz ve Hintli subaylar Yozgat, Çankırı, Kastamonu, Afyon'da esir olarak tutulurken, Müslüman Hintli subaylar özel muamele görmüş ve Eskişehir'e yerleştirilmişti. Yine esir Müslüman Hintli askerler Bursa'da kendilerine ayrılan garnizonda tutulurken diğer İngiliz ve Hintli erler Anadolu'nun muhtelif yerlerinde esir kamplarına yerleştirilmişti.

Kütulamâre Zaferinin Önemi ve Neticeleri

Kütulamâre'de tam 4 ay 23 gün boyunca kuşatılarak teslim olmaya mecbur edilen İngiliz ordusunun bu akıbeti, Çanakkale'deki mağlubiyetten sonra İngiliz ordusunun aldığı ikinci büyük darbe oldu. Daha da önemlisi Kütulamâre'de kuşatılan 13 bin İngiliz erini kurtarmak için harekete geçen Irak İngiliz ordusu, önünü kesen Osmanlı kuvvetleriyle yaptığı muharebelerde 22 bin asker kaybetmişti.

Kütulamâre'de esir alınan 6 general ve 13.300 asker, İngiliz ordusuna büyük bir darbe, mağrur Büyük Britanya İmparatorluğu için büyük bir prestij kaybıydı. İngilizlerin kuşatma altındaki askerlerini kurtarmak adına, kurtarmaya çalıştıkları askerlerin iki misli kaybı göze almasının sebebi de bu prestij kaybını önlemektir.

Bu muharebelerde Osmanlı ordusunun şehit ve yaralı sayısı 15 bine ulaşmıştı. Bu önemli kayıpların karşılığında, Irak cephesinde durum kontrol altına alınmış, İngilizlere Bağdat yolu kapanmıştı. Osmanlı ordusunun zaferi, bölgede bulunan Arap aşiretlerinin de Osmanlı Devleti yanında yer almasına yol açarak siyasi açıdan da hayli faydalı neticeler verdi.

Kütulamâre Zaferi, Osmanlı ordusu için büyük bir moral kaynağı olurken, bütün Osmanlı vilayetlerinde sevinçle kutlanmış, Başkumandanlığa tebrik telgrafları yağmıştı. Zaferi tebrik edenler bununla sınırlı değildi; Osmanlı Devleti'nin müttefiki olan Almanya ve Avusturya Devletleri hükümdarları, Osmanlı Padişahı V. Mehmed Reşad'ı tebrik ederken Berlin'de ve Viyana'da Kütulamâre zaferi kutlamaları yapılmıştı.

I. Dünya Savaşı'nda Çanakkale'den sonra ikinci büyük zaferi kazanan ordunun komutanları olarak öne çıkan isimleri de hatırlamak bir vefa borcudur:

İngiliz ordusunu Selman-ı Pâk'ta mağlup edip 7 Aralık 1915'te Kütulamâre'de kuşatan ve 10 Ocak 1916'ya kadar Osmanlı ordusuna komuta eden Albay Nureddin Bey (Sakallı Nureddin Paşa), Alman Goltz Paşa'nın yerine 6. Osmanlı Ordusu komutanlığına getirilen ve Kütulamâre'yi teslim alan Halil Paşa (Halil Kut), 6. Ordu'yu oluşturan iki kolordudan 13. Kolordu Komutanı Albay Ali İhsan Bey (Ali İhsan

Sabis Paşa) ve 18. Kolordu Komutanı Albay Kâzım Bey (Kâzım Karabekir Paşa), 75 yaşında olmasına rağmen savaşa katılıp Kütulamâre'de Aşiret Süvari Kuvvetleri Komutanlığı yaparken 8 Mart 1916'da Sabis Muharebesi'nde şehid düşen Dağıstanlı Mehmed Fazıl Paşa, mensubu olduğu aşiret kuvvetleriyle Osmanlı ordusuna katılan ve savaşın sonuna kadar çok kıymetli yardımlarda bulunan Arap Aşiret Kuvvetleri Komutanı Uceymi Sadun Paşa Kütulamâre Zaferi'nin unutulmaz isimleridir.

Tam 100 yıl önce, Irak cephesi gibi Osmanlı coğrafyasının uzak bir köşesinde, imkânsızlık ve yokluk içinde, karşılarında bulunan her bakımdan donanımlı, zamanın tekniğinin getirdiği bütün silahlarla donatılmış İngiliz ordusunu mağlup eden, 13.300 İngiliz askerini esir alan Osmanlı ordusuna mensup diğer bütün subayları ve neferleri, kahraman şehit ve gazileri anmak bizlere düşen kutsal bir görev ve borçtur.

Her ne sebepten olursa olsun I. Dünya Savaşı'nda Çanakkale'den sonra kazanılan bu son derece parlak ve önemli zafer, geçen yüz yıl içinde unutulmuş olsa bile artık yeniden hatırlanmalı ve hatırlatılmalıdır.

Selman-ı Pâk'ta, Felahiye'de, Sâbistepede, Garraf'ta, Kütulamâre'de Osmanlı vatanının bu uzak köşelerinde kahramanca muharebe etmiş olan şehit ve gazilerimizi 100 yıl sonra rahmet ve minnetle yâd ediyoruz. Ruhları aziz ve şâd olsun.

Kaynaklar

- Birinci Dünya Harbinde Türk Harbi, III. Cilt, Irak-İran Cephesi, Genelkurmay Yayınları, 1979.
- Baykoç, H., Birinci Dünya Savaşı'nda Kafkas ve Irak Cephesinde 5. Seferi Kuvvetler (52. Tümen), Genelkurmay ATASE Yayınları, 2006.
- Kütulamâre Hücum ve Muhararası; Bir Osmanlı Subayının Hatıratı, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayını, 2016.
- "Kütulamâre Kuşatması ve Zaferi", Askeri Tarih Belgeleri Dergisi, , Sayı 137, Genelkurmay ATASE Yayınları, Ocak 2016.
- Osmanlı'nın Unutturulan Son Zaferi; Kütulamâre, Yarbay Mehmed Reşid Bey'in Savaş Günlükleri, Sultanbeyli Belediyesi Yayını, 2016.
- Kanatlı, Ş., Irak Muharebelerinde 3. Piyade Alayı Hatıraları, Genelkurmay ATASE Yayınları, 2006.

Kütulamâre'nin teslim alınmasından sonra Türk ordusu tarafından dikilen zafer abidesi

T.C. Cumhurbaşkanlığı himayelerinde, Kültür ve Turizm Bakanlığınca düzenlenen "Unutulmaz Zafer Kütulamâre 100. Yıl" etkinlikleri kapsamında aşağıdaki programlar gerçekleştirilecektir:

KÜTULAMÂRE DRAMATİK GÖSTERİMİ - Sergi: 29 Nisan 2016 Cuma, 19:00 - 21:00
Lütfi Kırdar Uluslararası Kongre ve Sergi Sarayı, İSTANBUL

SEMPOZYUM - SERGİ: 10 Mayıs 2016 Salı, 09:00 - 18:00
Lütfi Kırdar Uluslararası Kongre ve Sergi Sarayı, İSTANBUL

PANEL - SERGİ: 16 Mayıs 2016 Pazartesi, 13:30 - 16:30
Dedeman Otel, KONYA

SERGİ: 17 - 21 Mayıs 2016
İl Halk Kütüphanesi, Kültürpark İçi, KONYA

PANEL - SERGİ: 24 Mayıs 2016 Salı, 13:30 - 16:30
Rixos Otel, ANKARA

SERGİ: 25 Mayıs - 3 Haziran 2016
Milli Kütüphane Başkanlığı, ANKARA

SERGİ: 6 Haziran - 3 Temmuz 2016
Beyazıt Kütüphanesi, İSTANBUL

BELGESEL: 1 Ekim 2016 Tarihine hazırlanıyor.